

JOURNAL of SOCIAL and HUMANITIES SCIENCES RESEARCH (JSHSR)

Uluslararası Sosyal ve Beşeri Bilimler Araştırma Dergisi

Received/Makale Geliş 22.01.2021
Published /Yayınlanma 31.03.2021
Article Type/Makale Türü Research Article

Citation/Alıntı: Güvenç, A.Ç., Turan, G.C. & Ergün, B. (2021). Nişanın bozulması nedeni ile maddi ve manevi tazminat. *Journal of Social and Humanities Sciences Research*, 8(67), 723-732.
<http://dx.doi.org/10.26450/jshsr.2336>

- **Öğr. Gör. Ahenk Çiçek GÜVENÇ**
<https://orcid.org/0000-0002-7150-3911>
İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul Gelişim Meslek Yüksekokulu, Bölümü, İstanbul / TÜRKİYE
- **Öğr. Gör. Gözde Canan TURAN**
<https://orcid.org/0000-0002-8577-0754>
İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul Gelişim Meslek Yüksekokulu, İstanbul / TÜRKİYE
- **Öğr. Gör. Buğrahan ERGÜN**
<https://orcid.org/0000-0002-4548-805X>
İstanbul Gelişim Üniversitesi, İstanbul Gelişim Meslek Yüksekokulu, İstanbul / TÜRKİYE

NİŞANIN BOZULMASI NEDENİ İLE MADDİ VE MANEVİ TAZMİNAT

FINANCIAL AND MORAL COMPENSATION DUE TO THE BREAKDOWN OF ENGAGEMENT

ÖZET

Toplumun temelini oluşturan ailenin kurulmasında ilk adımı nişanlanma oluşturmaktadır. Nişanlanmaya ilişkin hükümler 4721 sayılı Türk Medeni Kanunu 118-123. Maddeleri arasında hüküm altına alınmıştır. Nişanlamaya ilişkin hükümlere Medeni Kanun'da yer verilmesi nişanlanmanın hukuki bir ilişki olduğunu ve bu hukuki ilişkinin bazı hüküm ve sonuçlar doğuracağını açıkça göstermektedir. Birbirine evlenme vaadinde bulunarak nişanlanmış çiftlerin nişanlanmadan doğan birtakım hak ve yükümlülükleri bulunmaktadır. Taraflar, nişanlanmadan doğan yükümlülükleri uymamaları halinde Türk Medeni Kanunu uyarınca çeşitli yaptırımlarla karşı karşıya kalacaktır. İşbu yaptırımlar kanunda nişanın bozulmasının sonuçları arasında sayılmıştır. Kanun koyucu nişanın bozulmasının sonuçlarını maddi tazminat, manevi tazminat ve hediyelerin geri verilmesi olarak hüküm altına almıştır. Bu bakımdan nişanlanmadan doğan yükümlülükleri uymayan taraf maddi ve manevi tazminat ödeme yükümlülüğü ile karşı karşıya kalacaktır.

Çalışmamızda 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nda nişanlanmaya ilişkin hükümler incelenerek nişanın bozulması halinde tarafların maddi ve manevi tazminat talep etme hakları, bu davaların şartları, tarafların ispat külfeti, görevli ve yetkili mahkemeler ve zamanaşımı hususlarının değerlendirilmesi amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Aile Hukuku, Nişanlanma, Maddi Tazminat, Manevi Tazminat.

ABSTRACT

Engagement is the first step in establishing a family, which is the foundation of society. The provisions on engagement are stipulated in Articles Turkish Civil Code No. 4721 118-123. Including the provisions on engagement in the Civil Code clearly shows that the engagement is a legal relationship and this legal relationship will have some provisions and consequences. Couples who are engaged by promising to marry each other have certain rights and obligations arising from the engagement. In the event that the parties fail to comply with the obligations arising from the engagement, they will face various sanctions in accordance with the Turkish Civil Code. In the law, these sanctions are counted among the consequences of the breakdown of engagement. In the law, the consequences in the event of the engagement being broken are stated as financial compensation, non-pecuniary damages and the return of gifts. For this reason, the party that does not comply with the obligations arising from the engagement will face the obligation to pay material and moral compensation. In our study, the provisions regarding the engagement in the Turkish Civil

Code numbered 4721 are examined and the rights of the parties to demand material and moral compensation in case of breakdown of the engagement, the conditions of these cases, the parties' obligation to prove, authorized courts and statute of limitations are evaluated.

Keywords: Family Law, Engagement, Financial Compensation, Spiritual Compensation.

Issue/Sayı: 67

Volume/Cilt: 8

jshsr.org

ISSN: 2459-1149

1. GİRİŞ

Aile, toplumun temel yapısını oluşturan çok önemli bir müessesedir. Nişanlanma ise toplumda oldukça önemli olan bu müessesenin oluşumundaki ilk adımdır. Bundan dolayı, nişanlanma, evlenme kadar aile hukukunda önem arz eden bir husustur.

Nişanlanma ile ilgili hükümlere Türk Medeni Kanunu'nun (TMK) Aile Hukuku kitabının 118'inci ve 123'üncü maddeleri arasında, evlilik hükümlerinin öncesinde yer verilmiştir. Kanun koyucu, nişanlanmayı TMK'da hüküm altına alarak, nişanlılığa fiili ve ahlaki bir ilişki olmanın yanı sıra hukuki ilişki niteliği de kazandırmıştır. Bu kazanım, kanun koyucunun nişanlanmayı aile hukuku kurumu olarak kabul ettiğinin göstergesidir (Koç, 2002: 9; Öztan, 2015: 23). Nişanlanmanın taraflar için bazı hukuki sonuçları bulunmaktadır. Nişanlanmanın kendisine yüklediği yükümlülükleri yerine getirmeyen tarafa TMK uyarınca bazı yaptırımlar uygulanmaktadır.

Nişanlanma, farklı cinsten kimselerin birbirleriyle evlenme vaadinde bulunmalarına denmektedir. Bu bakımdan nişanlanma, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade beyanları ile doğan ve hukuki sonuçlar oluşturan bir sözleşmedir.

Nişanlılık ise nişanlanma sözleşmesi ile oluşan ve nişanlananların aile hukuku açısından içine girdiği, nişanlanan kimseler açısından bir farklılık oluşturmayan bir durumu açıklamaktadır (Öztan, 2015: 24).

Çalışmamızda, öncelikle nişanlanma ve nişanlılık kavramı irdelenmiştir. Daha sonrasında ise nişanlanmanın hukuki niteliği ve nişanlanmanın bozulmasından dolayı açılacak olan maddi ve manevi tazminat davasının tarafları, bu tazminat davalarının şartları, ispat külfeti, zamanaşımı, görevli ve yetkili mahkemeler hususlarında incelemelerde bulunulmuştur.

2. NİŞANLANMA VE NİŞANLILIK KAVRAMI

“Nişanlılık” ve “nişanlanma” terimleri eş anlamlı kelimeler değildir. Nişanlanma kavramı, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamaları ile oluşan ve hukuki sonuç doğuran bir sözleşmedir. Nişanlılık ise nişanlanma sözleşmesi ile ortaya çıkan, nişanlıların aile hukuku kapsamında, evlenme akdine kadar süren, hukuki statü bakımından taraflar için bir değişiklik oluşturmayan bir statüyü açıklamaktadır (Öztan, 2015: 24).

Bununla birlikte nişanlılık kavramı, doktrindeki hâkim görüşe göre, nişanlanma sözleşmesi ile oluşan, kendine özgü, bazı sınırlı hukuki sonuçlar oluşturan ve evlilik akdi öncesi var olan, süreklilik arz eden bir aile hukuku ilişkisidir. Bu bakımdan nişanlılık, nişanlanma sözleşmesi ile birlikte, bu sözleşme ile doğan hukuki ilişkiyi de ifade etmektedir (Götz, 1978: BK., Art, 90, n.4).

Aile Hukuku Kitabı'nın birinci ayrımının başlığında “nişanlılık” terimi yer almaktadır. TMK'nın 119'uncu maddesinin kenar başlığında da “nişanlılık” kavramına yer verilirken, 118'inci maddesinin kenar başlığında ise “nişanlanma” kavramına yer verilmiştir. Kanun koyucu, nişanlanmayla ilgili hükümlere TMK'da yer vererek nişanlanma müessesine hukuki bir nitelik yüklemiştir (Koç, 2002: 9).

TMK'da nişanlılık müessesine yer verilmesi bizce de son derece isabetli bir karar olmuştur. Nişanlanma ile tarafların duygusal ve ahlaki boyutta bağlılıkları söz konusu iken, kanun koyucunun bu hususu hüküm altına alması ile birlikte taraflar hukuken de birbirlerine bağlanmıştır. TMK'daki nişanlılık müessesesi ile ilgili düzenlemeler ile nişanlanan taraflara bazı yükümlülükler getirilmiştir. Bu yükümlülüklerin ihlal edilmesi karşı tarafın belirli taleplerde bulunabilmesine yol açmaktadır (Öztan, 2015: 25).

TMK'nın 118'inci maddesinde nişanlanmanın tanımına yer verilmemiştir. Bu hükümde, sadece nişanlanmanın konusundan bahsedilmiştir.

Doktrinde, nişanlılık “İleride birbirleriyle evlenmek isteyen ve evlenmelerinde kanunen bir mâni olmayan farklı cinsten iki kimsenin birbiri ile uyuşan iradelerini açıklayarak, özel ailevi ilişkilere girmeleri.” şeklinde tanımlanmaktadır (Koç, 2002: 12; Öztan, 2015: 25). Evlenme akdi gerçekleştirme maksadı olmaksızın birlikte yaşamak için irade açıklaması durumu, nişanlanma olarak kabul edilmemelidir (Öztan, 2015: 25).

3. NİŞANLANMANIN HUKUKİ NİTELİĞİ

Doktrinde nişanlanmanın hukuki niteliği hususu tamamen tartışmalı bir konudur. Nişanlanmanın, “akıt”, “karar” veya “hukuki ilişki” olduğu yönünde çeşitli görüşler ileri sürülmüştür. Bu görüşler sırası ile:

3.1. Nişanlanmanın Bir Sözleşme Olduğu Görüşü

TMK'nın 118'inci maddesinin kenar başlığı göz önüne alındığında “nişanlanma akdi” ifadesinin kullanıldığı ve bu durumun da kanun koyucunun nişanlılık ilişkisi hakkındaki düzenlemelerinde nişanlanmayı bir akıt olarak kabul ettiği görüşü çıkarılabilmektedir. Aynı şekilde, kanun koyucu nişanlanmayı nedensiz veya haksız olarak bozan tarafı diğer nişanlıya tazminat ödemekle yükümlü kılmıştır. Tazminat ödenmesi durumu ise tarafların aralarında bir sözleşmenin varlığı sonucunu göstermektedir (Özta, 2015: 28). Çoğunlukla hak ve yükümlülükler sözleşmeden doğmaktadır (Tekinay, 1987: 7).

Doktrinde nişanlanmayı “akıt görüş” olarak açıklayanlar içinde de farklı ayrımlar söz konusudur. Nişanlanmanın “ön akıt”, “bağımsız bir akıt” ve “aile hukukuna özgü bir akıt” olduğu hususunda çeşitli görüş farklılıkları söz konusudur.

3.2. Nişanlanmanın Bir Hukuki İlişki (İtimat İlişkisi) Olduğu Görüşü

Nişanlanma, bu görüşe göre sosyal hayatın bir görünüşü olarak kabul edilmiş; bir sözleşme (akıt) olarak kabul edilmemiştir. Bu görüşe göre nişanlanma, nişanlılara bir eda yükümlülüğü yüklemeyi (Özta, 2015: 32; Tekinay, 1987: 7-8). Nişanlanma, nişanlanacak tarafların, evlenme akdi gerçekleştirmeye hazır olduklarına açık bir şekilde inanılmış olmaları esasına dayanmaktadır (Özta, 2015: 32). Bu görüşe göre nişanlanma, taraflar arasında ileride gerçekleşecek evlilik hususunda bir devamlılık ilişkisidir (Canaris, 1965: 15, Özta, 2015: 32). Nişanlanmanın bir “itimat ilişkisi” olduğu görüşü çeşitli eleştirilere maruz kalmıştır. Bu husustaki eleştirilerden biri de evlenme vaaadinin bulunmadığı bir ilişkide, nişanlanmanın mevcudiyeti hangi andan başlayarak kabul edilecektir? Nişanlanmanın hangi anda başladığının tespiti, sonrasında ortaya çıkacak problemlerin çözümü için gerekmektedir. Bu durumdan ötürü, taraflardan biri böyle bir izlenim uyandırsa da nişanlanmayı istememesi durumunda, bir nişanlanmanın varlığından bahsedilemez.

3.3. Nişanlanmanın Tarafların İradelerinin Yöneldiği Bir Karar Olduğu Görüşü

Doktrinde nişanlanmanın “Tarafların iradelerinin yöneldiği bir karar olduğu” görüşünü savunanlara göre, nişanlanmada iki iradenin varlığı ve iradelerin birbiri ile aynı yönde olması söz konusudur. Bu görüşe göre nişanlanma, tarafların aynı yöndeki iradeleri ile oluşmuştur. Burada iradeler ile oluşan hukuki ilişki sözleşme olduğu görüşünün aksine bir karar olarak nitelendirilmektedir (Şaymen & Elbir, 1960: 42–43). Bu görüşle ilgili eleştiriler ise karar ile akidin birbirinden ayrılması için göz önünde tutulan kriterin, iradelerin ayrı veya aynı yönde olması şeklinde kabul edilmemesi gerektiğidir (Feyzioğlu, Özakman & Sarıal, 1986: 25; Koç, 2002: 14; Özta, 2015: 33). Örneğin, bir adi şirket ortaklığı akdinde de söz konusu iradeler birbirine paralel iken, ortada bir karar değil bir sözleşme söz konusudur (Koç, 2002: 14; Tekinay, 1987: 8). Belirttiğimiz nedenlerle bu görüşü de doğru olarak kabul etmek isabetli değildir.

4. NİŞANIN SONA ERMESİNİN SONUÇLARINDAN MADDİ TAZMİNAT

TMK'nın 120'inci maddesi uyarınca, nişanı haklı bir sebep olmadan tek taraflı irade açıklaması ile bozan (Feyzioğlu, Özakman & Sarıal, 1986: 65), kendi kusuru ile nişanın bozulmasına neden olan ya da nişanı kendi kusurlu davranışı sonucunda doğan bir sebepten dolayı yine kendisi bozmak durumunda kalan nişanlıdan, diğer taraf maddi tazminat talep edebilmektedir. Nişan bozulması sebebiyle ikame edilecek olan maddi tazminat davası, haksız fiil davası olmamakla birlikte aile mahkemelerinin bakmakla görevli olduğu bir alacak davasıdır (Götz, 1978: BK., Art, 92, n.16).

Taraflar aralarında anlaşarak nişanlanma sözleşmesini bozmuşlar ise maddi tazminat talebinde bulunamazlar.

4.1. Maddi Tazminat Davasının Şartları

Nişanın bozulması nedeni ile maddi zararın tazmini için dava açılabilmesi şu şartlara bağlıdır;

4.1.1. Geçerli Bir Nişanlanma Sözleşmesinin Varlığı

Maddi tazminat davasının ikame edilebilmesi için öncelikle geçerli bir nişanlanmanın mevcut olup olmadığına bakılmaktadır (Özta, 2015: 99).

4.1.2. Haklı Bir Nedenin Olmaması veyahut Kendisine Tazminat Davası Açılan Nişanlının Nişanı Diğer Tarafın Bozmasına Kendi Kusuruyla Sebebiyet Vermesi

TMK'nın 120'inci maddesinde, "*haklı sebep*" kavramının kapsamı açıkça belirtilmemiştir. Bu konuda hâkim takdir yetkisini kullanarak haklı sebep olup olmadığına karar vermektedir. Hâkim, haklı sebep olup olmadığına tespiti için takdir yetkisini kullanırken, özellikle nişanlıların buldukları sosyal çevre, eğitim seviyeleri, sosyal statüleri vb. durumları göz önünde bulundurmalıdır (Özta, 2015: 99). Doktrinde, haklı sebebe örnek olarak; sevgisizlik, sadakatsizlik, meslek hayatında tembellik, alkol ve kumar alışkanlığı, diğer nişanlıya veya diğer nişanlının akrabalarına hakaret, tedavisi mümkün olmayan bir hastalık, devamlı tartışma, aşırı kıskançlık ve kavga etme isteği vb. durumlar gösterilmektedir.

Nişanlanma sözleşmesi yapılmasından önce, diğer nişanlının bildiği sebepler sonradan "haklı sebep" olarak değerlendirilemez. Örneğin, nişanlılardan birinin nişan sözleşmesi gerçekleşmeden önce nişanlısının hayatı hakkında bilgisi var ise bu durumu "haklı sebep" olarak ileri süremez (Özta, 2015: 99).

Nişanlının kendi kusurlu davranışı ile nişanı bozması durumunda "haklı sebebin" varlığını ileri sürmesine imkân tanınmaz. Nişanın kusurlu olarak bozulmasından nişanın sebepsizce veya haklı bir sebep olmaksızın bozulması veya diğer nişanlıya haklı sebepten ötürü nişanı bozma imkânının tanınması durumları anlaşılmaktadır.

Nişanı diğer nişanlının kusurlu davranışları nedeni ile bozan kimse, maddi tazminat talebine hak kazanmaktadır (Özta, 2015: 100; Tekinay, 1987: 35-36).

Aldatma, yanılma veya korkutmayla yapılan bir nişanın bozulması durumunda, diğer nişanlı nişanın bozulması sebebiyle TMK'nın 120'inci maddesine göre dava açabileceği gibi, şartlarının bulunması durumunda TBK'nın 49'uncu maddesine, haksız fiil sebebiyle de tazminat talep edebilmektedir (Özta, 2015: 100).

4.1.3. Davacının Nişanın Bozulması Nedeni ile Zarara Uğraması

Davacının nişanın bozulması nedeni ile zarara uğramış sayılması için aşağıdaki iki şartın birlikte gerçekleşmesi gerekmektedir (Koç, 2002: 28, Özta, 2015: 100).

4.1.3.1. Masraflar Evlenme Amacıyla Yapılmış Olmalıdır

TMK'nın 120'inci maddesine, yalnızca evlenme amacıyla yapılan masrafların talep edilebileceği öngörülmüştür. Bu nedenle kanunda evlenme akdinin gerçekleşmemesi nedeniyle doğan "menfi zararların" tazmininin istemi imkânı tanınmıştır (Hatemi&Serozan, 2005: 52). TMK'nın 120/1 hükmüne, "*evlenme amacıyla yapılan harcamalar*" talep edilebilmektedir. Böylece, evlilik akdinin vuku bulacağı inancıyla nişanlanma akdinden önce yapılan masraflar istenebilmektedir (Tandoğan, 2012: 20). Örneğin, ileride oturulacağı inancıyla kiralanan ev, alınan eşyalar, yazılı davetiyelerden dolayı uğranılan zarar veyahut nişanlılardan birinin evleneceği inancı ile kendisine ait bir taşınmazını satmasından dolayı doğan zarar tazmin ettirilmektedir (Koç, 2002: 100; Özta, 2015: 102).

Kanun koyucu, TMK'nın 120'inci maddesinde maddi tazminatın kapsamına, evlenme amacıyla yapılan masraflarla katılan maddi fedakârlıkları da dâhil etmiştir.

Doktrinde ve uygulamada çokça tartışılan bir husus da nişan töreni ve nişanın duyurulması için yapılan harcamaların nişanın bozulması durumunda maddi tazminatın kapsamına girip girmediğidir. Doktrin ve uygulamadaki bu tartışmalara 4721 sayılı TMK'nın 120'inci maddesi ile bir açıklık getirilmiştir. TMK'nın 120'inci maddesinde "*nişan giderleri*" ibaresine yer verilmiş ve böylece bu masraflar da

maddi tazminat kapsamına girmiştir. Bu değişiklik uygulamadaki ve doktrindeki tartışmalı durumu kaldırması ve konunun bir nihayete erdirilmesinden dolayı bize göre de isabetli bir karar olmuştur.

Hâkim, maddi tazminat miktarını takdir yetkisini kullanarak ve nişanlıların durumunu da göz önünde tutarak belirlemektedir. TMK'nın 120'inci maddesince "uygun tazminata" nişan kusurlu davranış ile bozulduğunda hükmedilir (Hatemi&Serozan, 2005: 53; Öztan, 2015: 104). Tazminat ile istenilecek masraflar ile evlenmenin yapılacağı iradesi arasında da illiyet bağı olmalıdır.

4.1.3.2. Masraflar Dürüstlük Kuralına Uygun Olarak Yapılmış Olmalıdır

Yapılan masraflar, nişanlıların mali durumları göz önüne alındığında normal sayılabilmeli ve dürüstlük kuralına uygun olmalıdır (Öztan, 2015: 105; Tekinay, 1987: 44; Velidedeoğlu, 1965: 34-35). Nişanlı, diğer nişanlının rızasıyla, normal şartlarda kendisinden beklenenden fazla masrafta bulduysa, nişanın bozulması durumunda, bu masrafların da tazminini isteyebilmektedir (Öztan, 2015: 104; Saymen & Elbir, 1960: 61; Velidedeoğlu, 1965: 35). Bu masraf, aşırı olsa bile eğer diğer nişanlının açık rızası var ise iyi niyetle yapılmış kabul edilir (Öztan, 2015: 105).

4.2. Maddi Zararın Kapsamı

TMK 120'inci maddesinde, "uygun bir tazminat" verilebileceği hüküm altına alınmıştır. Buradan yargılama yapan hâkime maddi tazminat miktarı hususunda takdir yetkisi verildiği sonucu çıkarılabilmektedir. Hâkim, maddi tazminatın miktarını yargılama konusunu oluşturan her somut olay için olayın özelliklerine göre belirlemektedir. Bazı durumlarda nişanlanmanın gerçekleştirilmesi için yapılan giderlerin karşılığında elde kalan veya paraya çevrilebilen şeyler olabilmemesinin yanı sıra bazı durumlarda da yapılan masrafların karşılığında paraya çevirebilme söz konusu olmayabilir. Örneğin, nişan hatırası olarak hazırlanmış hediyelikler nişan için yapılan masraflardan olup nişanın bozulması durumunda paraya çevrilemez ve elde kalır. Bu hediyelerin ücretinin tümünün tazmin edilmesi gerekmektedir. Eğer, yapılan giderler karşılığında elde kalan veya paraya çevrilebilecek olması durumunda hâkim, elde kalan bu değeri yapılan masraflardan düşerek tazminat miktarına hükmeder. Örneğin, nişanlılardan biri, evlilik birliğinin kurulması amacıyla beyaz eşya satın almış ise bu eşya satılabilir veya kullanılabilir.

Hâkim, uygun tazminata hükmederken, tarafların karşılıklı durumlarını, ekonomik durumlarını ve nişanın bozulmasındaki kusurlarını dikkate almaktadır. Şartların sağlanması durumunda, zararın uygun bir tazminatla denkleştirilmesine karar verebilir ya da tazminat ödeme yükümlülüğünün bulunmadığına hükmedebilir (FeYZioğlu, Özakman & Sarial, 1986: 70; Öztan, 2015: 106). Örneğin, evlenmeye engel ağır bir hastalığın ortaya çıkması, nişanın bozulmasında haklı sebep olarak kabul edilmektedir. Eğer, nişanın bozulmasında iki tarafın da kusuru var ise, kusurlar hâkimce göz önünde tutularak Türk Borçlar Kanunu (TBK) m.51 ve 52 hükümlerince uygun bir indirim uygulanabilir. Maddi tazminat öncelikle iyi niyetle evlenmenin gerçekleşmesi inancıyla yapılan masrafları kapsamaktadır. Fakat ileride sağlanacak menfaatlerin terk edilmiş olması da maddi tazminatın kapsamına girmektedir (Öztan, 2015: 106; Velidedeoğlu, 1965: 34; Tekinay, 1987: 43).

Nişanlılardan biri veya TMK'da belirlenen kişiler evlenmenin gerçekleşmeyeceğini bildikleri halde yaptıkları masraflardan ötürü tazminat talebinde bulunamazlar. Örneğin, imam nikâhı ile gerçekleşecek olan bir evlilik için yapılan masraflar dava yoluyla talep edilemez (Öztan, 2015: 107).

4.3. Maddi Tazminat Davasında Taraflar

Nişanın bozulmasından dolayı maddi tazminat davasının tarafları kural olarak nişanlılardır. Maddi tazminat davası, kusurlu nişanlıya açılmaktadır. Kusurlu nişanlının ana-babası veya onlar gibi hareket eden kişilere maddi tazminat davası açılmamaktadır (Hatemi&Serozan, 2005: 53; Öztan, 2015: 107). Aleyhine maddi tazminat davası açılan nişanlının küçük olması durumunda, bu nişanlı mahkemede yasal temsilcisi tarafından temsil edilmektedir. Ancak, yapılan yargılama sonucunda mahkemece verilecek hüküm yasal temsilciyi değil, küçüğü bağlamaktadır (FeYZioğlu, Özakman & Sarial, 1986: 66). Kusurlu nişanlının ana babası veya üçüncü şahıslar hakkında bir maddi tazminat davası açılmak istenmesi durumunda, dava şartlarının bulunması halinde, işbu dava TBK'nın 49'uncu maddesine dayandırılabilir (Öztan, 2015: 107). TMK'nın 120/2 hükmü gereğince, nişanlı ile birlikte veyahut ondan ayrı olarak

nişanlının anası, babası veya onlar gibi davranan diğer kimseler, örneğin nişanlının kardeşi de nişanın bozulmasından dolayı maddi tazminat davası açabilmektedir (Feyzioğlu, Özakman & Sarial, 1986: 67). Aynı şekilde, nişanlanana büyüten müessese nişanlanma dolayısıyla harcama yapmış ise yapılan masraflardan dolayı mevcut zararlarını nişanı bozan taraftan isteyebilmektedir. Söz konusu tazmini talep edilecek zararlar, bu kişilerin evlenmenin gerçekleşeceği inancıyla yaptıkları harcamaları kapsamaktadır; aksi takdirde, bu kişilerin kişisel hazırlıkları için yapılan harcamalar tazminat kapsamına girmez (Öztan, 2015: 108; Tekinay, 1987: 46; Velidedeoğlu, 1965: 35-36).

Nişanlılar dışındaki tazminat talep edecek kişiler de, nişanlıların sosyo-ekonomik durumlarını göz önünde bulundurarak, iyi niyetle ve evliliğin kurulacağı düşüncesi ile yapmış oldukları giderleri talep edebileceklerdir.

Nişanın bozulmasından dolayı maddi tazminat alacağı ibra edilebilir bir alacaktır. Maddi tazminat talep hakkı bir kişilik hakkı olmadığından, bu hak nişanlının ölümünden sonra ölenin mirasçilerine geçmektedir. Maddi tazminat talebi hakkının devri de mümkündür (Gençcan, 2016: 253).

4.4. Maddi Tazminat Davasında İspat Külfeti

Nişanın bozulması nedeni ile maddi tazminat talebinde bulunan taraf, iddiasını ispatlamakla yükümlüdür (Koç, 2002: 106; Öztan, 2015: 108). Maddi tazminat talebinde bulunan tarafın geçerli bir nişanlanma sözleşmesi olduğunu, nişandan haklı bir sebep olmaksızın dönüldüğünü veya kendisinin nişanı haklı bir sebepten ötürü bozduğunu ve Kanun'da belirtilen nitelikte bir maddi zararın ortaya çıktığını ispat etmekle yükümlüdür. Kusurun ispatında ise TBK'nın 112'inci maddesi uygulanmaktadır (Öztan, 2015: 108; Koç, 2002: 106; Tekinay, 1987: 48-49). Nişan, davalı tarafından bozulmuş ise davalı, nişanı haklı bir sebeple bozduğunu ispat etmelidir. Aksi takdirde davalı tazminat ödeme yükümlülüğünden kurtulamayacaktır. Bu durumda davacının nişanı davalının bozduğunun ispat etmesi yeterlidir. Nişan davacı tarafından bozulmuş ise davacı davalının kusurlu olduğunu ispat ile yükümlüdür (Öztan, 2015: 108).

4.5. Maddi Tazminat Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme

Nişanın bozulması nedeni ile maddi tazminata ilişkin davada görevli mahkeme, aile mahkemesinin bulunduğu yerlerde aile mahkemesidir. Aile mahkemesinin bulunmadığı yerlerde ise "Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen asliye hukuk mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise genel hükümlere göre belirlenmektedir (Gençcan, 2016: 233).

5. NİŞANIN SONA ERMESİNİN SONUÇLARINDAN MANEVİ TAZMİNAT

Nişanın bozulması, genel olarak nişanlının ruhsal durumunu etkilemekte, kişinin ızdırap çekmesine, hayata küsmesine, psikolojik durumunun bozulmasına yol açabilmekte ve nişanın bozulmasıyla şeref ve haysiyeti zedelenmektedir. Bu durumlarla karşılaşan nişanlı, manevi zarara uğramıştır. Manevi zararın mevcut olması durumunda ise manevi tazminat istenebilmektedir.

Nişanın bozulması durumunda, maddi tazminatın yanı sıra, şartlarının bulunması halinde, manevi tazminat davası da açılabilmesi TMK'nın 121'inci maddesine dayanmaktadır. Maddi tazminat davası ve manevi tazminat davası birlikte açılabilir. Bununla birlikte manevi tazminat davasının tek başına açılması da mümkündür.

5.1. Manevi Tazminat Davasının Şartları

TMK 121'inci maddeye göre, manevi tazminat istenebilmesi için aşağıdaki şartların varlığı gerekmektedir:

5.1.1. Geçerli Bir Nişanın Mevcut Olması

Nişanın bozulması nedeni ile manevi tazminat davasının ilk şartı geçerli bir nişanlanmanın gerçekleşmesidir (Sirmen, 1977: 361). Ancak, tarafların aralarında nişanlanma- evlenme iradesi ve vaadi olmadan evli gibi birlikte yaşamaları durumunda, eğer bu birlikte yaşama taraflardan biri tarafından sona erdirilir ise diğer taraf nişanın bozulmasına dayanarak manevi tazminat davası açıp, talepte bulunamaz (Hatemi&Serozan, 2005: 55; Öztan, 2015: 110).

5.1.2. Nişanın Tek Taraflı Olarak Bozma ile Sona Erdirilmesi

Nişan, tarafların anlaşması ile bozulabileceği gibi tek taraflı da bozulabilir. Nişanın bozulması dışındaki sona erme sebepleri manevi tazminata sebep olmamaktadır. Bu nedenle, nişanlılık durumu devam ederken, nişanın bozma dışında başka bir nedenle (gaiplik, anlaşma, ölüm) sona ermesi durumlarında manevi tazminat talep edilemez. Kanun'a göre nişanlıların evlenmeye zorlanmaması adına nişan, nişanlılardan biri tarafından yapılacak tek taraflı bir irade açıklamasıyla bozulabilir (Öztan, 2015: 110).

5.1.3. Tazminat Talep Eden Nişanlının Kişilik Hakkının Saldırıya Uğraması

TMK, manevi tazminatın talep edilebilmesinde, nişanın bozulmasıyla nişanlının kişilik haklarının saldırıya uğramış olmasını ve nişanlının uğradığı kişisel zararın manevi tazminat istemini gerektirecek düzeyde olmasını aramıştır. Nişanın bozulmasından doğacak "normal" elem, keder, hayal kırıklığı vb. kişilik haklarının ihlali sayılmamaktadır (Oğuzman & Dural, 2001: 48; Saymen & Elbir, 1960: 63; Tekinay, 1987: 52).

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına göre, manevi tazminat davası açan tarafın, nişanın bozulmasından ötürü manevi varlığında ağır bir zararın oluşması aranmaktadır. Nişanlının diğer nişanlıyı terk edip kaçması, nişanlıyı zan altında bırakan sözler sarf etmesi, ortak sınırların ifşası, nişanlının şeref ve namusunu ihlal etmesi, sadakatsizlik ve özellikle evlenme vaadi ile kandırılıp cinsel ilişkiye razı edilen nişanlının, nişanın bozulması durumunda duyacağı elem ve kederin manevi tazminat talebini haklı kılacak ağırlıkta olduğu kabul edilmektedir (Yavuz, 1965: 1064).

Yargıtay üçüncü hukuk dairesinin bir içtihadına göre, sadece nişanlılığın uzun bir süredir devam etmesi, manevi tazminat talep etmek için yeterli görülmemektedir. Fakat Yargıtay'ın başkaca bir içtihadına göre ise küçük yerlerde, sadece nişanın bozulması, kız açısından tek başına manevi tazminat talep etmesini gerektirecek şekilde manevi bir zarara yol açmaktadır (Dural, Öğüz & Gümüş, 2016: 39).

Nişanlılığın bozulması nedeni ile manevi tazminat talebi, nişanlının sağlığının tehlikeye düşmesi ya da bozulması durumunda da mümkün olabilmektedir. Burada önemli olan husus, nişanın bozulması ve hastalık arasında uygun bir illiyet bağı bulunmasıdır. Örneğin, nişanın bozulmasından ötürü nişanlının depresyon geçirmesi ve tedavi olmak zorunda kalması durumu manevi tazminat talebini geçerli kılacak bir durumdur (Dural, Öğüz & Gümüş, 2016: 39).

5.1.4. Davalının Nişanın Bozulmasında Kusurlu Olması

TMK'nın 121'inci maddesine göre, manevi tazminat talebinde bulunabilmek için, nişanın bozulmasına neden olan tarafın kusurlu olması gerekmektedir. Bu kusur için özel bir ağırlık belirlenmemiş, ihmal yeterli görülmüştür (Saymen & Elbir, 1960: 62; Sirmen, 1977: 396; Tekinay, 1987: 54). Kanun koyucu, nişanın bozulmasındaki kusura değinmiştir. Ancak tazminat ödeyecek olan tarafın kusurunun ağır olup olmamasına değinmemiştir. Bu nedenle, kusurun ağır olması şart değildir.

Eski TMK 85'den farklı olarak Yeni TMK 121'de, manevi tazminat talep eden nişanlının kusursuz olması aranmamıştır. Bu nedenle, manevi tazminat talebinde bulunacak tarafın kusurunun hiç olmaması ya da diğer nişanlıdan daha az kusurlu olması gerekmektedir. Yani kanun koyucu, manevi tazminat talep edilebilmesi için, davacı tarafın kusurunun nişanın bozulmasını haklı kılacak kadar ağır olmamasını aramaktadır (Dural, Öğüz & Gümüş, 2016: 39; Öztan, 2015: 114).

5.2. Manevi Zararın Kapsamı

Manevi tazminat davasının şartları bulunuyor ise TMK 4.üncü maddesi uyarınca hâkim takdir yetkisini kullanarak tarafların kültürel, toplumsal vb. özelliklerini dikkate alarak manevi tazminat miktarını tayin eder (Olgaç, 1967: 94). Hâkim manevi zararın tazmini için ancak TMK 121'e göre sadece paraya hükmedebilmektedir. Hâkim para dışında başka türlü bir karara hükmedemez. Örneğin; kusurlu tarafın kusursuz taraftan özür dilemesi, kınama vb. (Dural, Öğüz & Gümüş, 2016: 41). Hâkim, tazminat olarak hükmedeceği paraya toplu olarak hükmeder. TMK 176/II ye göre manevi tazminata irat şeklinde hükümlenemeyecektir. Ayrıca, mahkeme tarafından hükmedilecek paranın taksitlere bölünerek ödenmesi de hüküm altına alınmaz (Yavuz, 1965: 312).

Manevi tazminat kişiye sıkı sıkıya bağlı hakların ihlalinin doğduğu için, dolaylı zararın tazmini istenebilmektedir.

Manevi tazminata karar verildiğinde, nişanın bozulması durumundan itibaren, ödenecek meblağa yasal faiz işletilebilmektedir. Ancak, hükmedilecek meblağa yasal faizin işletilebilmesi için davacının ayrıca talepte bulunması şarttır. Hâkim faiz hususunu re'sen göz önünde bulunduramaz (Gürsoy, 1973: 30; Öztan, 2015: 115).

5.3. Manevi Tazminat Davasında Taraflar

Nişanları bozulan tarafların manevi tazminat miktarı üzerinde anlaşmaya varmaları durumunda bir mesele olmayacaktır. Ancak, taraflar manevi tazminat hususunda anlaşma sağlayamaz iseler bu durumda tazminat davası açılması gerekecektir.

Manevi tazminat davası açma hakkı, kişiye sıkı sıkıya bağlı haklardandır. Manevi tazminat davasını açacak olan taraf, kişilik hakkı saldırıya uğramış olan zarar gören nişanlıdır. TMK 16/1'e göre, sınırlı ehliyetsiz (ayırt etme gücüne sahip kısıtlı ya da ayırt etme gücüne sahip küçük) olan nişanlı manevi tazminat davasını yasal temsilcisinin rızasını almadan açabilmektedir. Bununla birlikte nişanın bozulmasından dolayı manevi zarara uğrayan nişanlı, ayırt etme gücünü kaybetmişse (tam ehliyetsiz kişi), hakkaniyet gereğince zarar gören nişanlının yasal temsilcisine manevi tazminat açma hakkının tanınması gerekir (Dural, Ögüz & Gümüş, 2016: 40; Velidedeoğlu, 1965: 40).

Manevi tazminat davası sadece kusuru olan nişanlıya karşı açılabilir. Kusuru olan nişanlı dışındaki kişilere karşı TMK 121 hükmüne dayanarak dava ikame edilemez (Dural, Ögüz & Gümüş, 2016: 41; Öztan, 2015: 117). Ancak, gerekli şartlar göz önünde tutularak şartların varlığı halinde genel hükümlere göre dava ikame edilebilmektedir.

5.4. Manevi Tazminat Davasında İspat Külfeti

Manevi tazminat talep eden taraf, iddialarını ispatla yükümlüdür. Manevi tazminat talep eden taraf, bir nişanlanmanın varlığını, nişandan dönüldüğünü, nişanı bozan tarafın kusurlu olduğunu, nişandan dönülmesi ile kişilik haklarının ağır bir saldırıya uğradığını ispat yükümlülüğü altındadır. Nişanı bozan tarafın nişanın karşı tarafın kusurundan ötürü bozulduğunu veya karşı tarafın kişilik haklarına ağır bir saldırının olmadığını ispatlayamadığı müddetçe, tazminat ödeme yükümlülüğü altındadır (Öztan, 2015: 117).

5.5. Manevi Tazminat Davasında Görevli ve Yetkili Mahkeme

Maddi tazminat davasında bahsettiğimiz görev ve yetki hususları, nişanın bozulması nedeni ile manevi tazminata ilişkin davada da geçerlidir. Manevi tazminat davasında da görevli mahkeme, aile mahkemesinin bulunduğu yerlerde aile mahkemesi, aile mahkemesi bulunmayan yerlerde ise Hâkimler ve Savcılar Yüksek Kurulunca belirlenen asliye hukuk mahkemesidir. Yetkili mahkeme ise genel hükümlere göre belirlenmektedir (Gençcan, 2016: 71-72).

6. NİŞANIN BOZULMASINDAN DOĞAN DAVA ZAMANAŞIMI

TMK 123'e göre, "Nişanlılığın sona ermesinden doğan dava hakları, sona ermesi üzerinden bir yıl geçmekle zamanaşımına uğrar." Türk Medeni Kanunu'nun bu hükmü, maddi, manevi tazminat talepleri ve hediyelerin geri verilmesi durumlarına uygulanmaktadır. Nişanlılığın sona ermesinden itibaren bir yıl geçmesi ile şartlarının gerçekleşmesi halinde sadece nişanlıların değil onların ana ve babaları ile bu şekilde hareket eden kişilerin de tazminat talep hakları TMK 123'e göre zamanaşımına uğramaktadır.

7. SONUÇ

Ailenin kurulması hukuken geçerli bir evlilik yapılması ile olur. Birbirleriyle evlenmek isteyen bir erkek ve bir kadının evlilikten önce birbirlerini daha iyi tanımalarını sağlayacak olan süreç ise nişanlılık sürecidir.

Nişanlanma ile ilgili hükümler 4721 Sayılı Türk Medeni Kanunu'nun aile hukuku kitabının 118'inci ve 123'üncü maddeleri arasında düzenlenmiştir. Ancak kanunda nişanlanmanın tanımı yapılmamıştır. TMK 118'inci maddesi 'Nişanlanma evlenme vaadiyle olur.' şeklinde bir düzenlemeyle yetinmiştir. Bununla birlikte kanun koyucu aile hukuku kitabının evlenme bölümünün birinci ayrımında nişanlılık

kavramına yer verirken TMK 118'inci maddesinin kenar başlığında ise nişanlanma kavramına yer vermiştir.

Kanunda nişanlanmanın tanımına yer verilmemesi doktrinde ve uygulamada birtakım tanımlamalara gidilmesine sebebiyet vermiştir. Bizim de kabul ettiğimiz tanıma göre nişanlanma kavramı, tarafların karşılıklı ve birbirine uygun irade açıklamaları ile doğan ve hukuki sonuç doğuran bir sözleşmedir. Nişanlılık ise doktrindeki hâkim görüşe göre nişanlanma sözleşmesi ile oluşan, kendine has, bazı sınırlı hukuki sonuçlar oluşturan ve evlilik akdi öncesi var olan, süreklilik arz eden bir aile hukuku ilişkisidir.

Kanun'da nişanlanmaya ilişkin hükümlere yer verilmesi son derece isabetlidir. Kanun koyucu, nişanlanmaya ilişkin düzenlemelere yer vererek birbirleriyle evlenme niyetinde olan bir kadın ve erkeğin evlenmeden önce geçirdikleri nişanlılık döneminin hukuken bağlayıcı olmasını sağlamıştır. Bu bakımdan nişanlılığın fiili ve ahlaki bir ilişki olmanın yanı sıra bir hukuki ilişki olduğu sonucuna da varılmaktadır. Nişanlılık süreci tarafların evlenme niyetlerinden vazgeçmesi ve evlenmemesi ile sonuçlanırsa nişanın bozulması söz konusu olacaktır.

Nişanlanmaya ilişkin düzenlemelere yer verilmesi nişanlanmanın evlilik dışında bir sebeple sona ermesi halinde birtakım sonuçlar doğuracaktır. 4721 Sayılı TMK'da nişanın bozulmasının sonuçları maddi tazminat, manevi tazminat ve hediyelerin geri verilmesi olarak düzenlenmiştir. Çalışmada nişanın bozulmasının sonuçlarından maddi tazminat ve manevi tazminat kavramları incelenmiştir.

Nişan bozulmasının sonucunda maddi tazminata hükmedilmesi için öncelikle geçerli bir nişanlanma sözleşmesinin varlığı gerekir. Bununla birlikte maddi tazminat davasının açılması için nişan sözleşmesinin bozulmasında haklı bir nedenin olmaması veyahut kendisine tazminat davası açılmış nişanlının nişanın bozulmasına kendi kusuru ile sebep olması da bir dava şartı olarak karşımıza çıkmaktadır.

Maddi tazminat davası açılması için davacının nişanın bozulması nedeni ile zarara uğraması gerekir. Bu zararın kapsamına evlenme inancıyla yapılan masraflar girmektedir. İşbu masraflar da dürüstlük kuralına uygun olarak yapılmalıdır. Nişanlı, diğer nişanlının rızasıyla, kendisinden beklenenden daha fazla masrafta bulunduyorsa, nişanın bozulması durumunda, bu masrafların da tazmin edilmesini isteyebilmektedir. Bu durumda yapılan masraf aşırı olsa bile diğer nişanlının rızası varsa nişanın bozulması durumunda bu masrafların tazmini istenebilecektir.

TMK 120'inci madde uyarınca hâkimin uygun bir tazminata hükmetmesi gerekir. Hükümde uygun tazminat ifadesine yer verilmesi tazminat miktarı konusunda hâkime takdir yetkisinin tanındığını gösterir. Somut olayın özelliklerine bakılarak hâkim uygun bir tazminat miktarına hükmetmelidir. Maddi tazminat davasında tazminat talep eden taraf iddiasını ispat yükümlülüğü altındadır. Maddi tazminat talebinde bulunan taraf, geçerli bir nişanlanma sözleşmesinin varlığını, nişandan haklı bir sebep olmadan döndüğü veya nişanı kendisinin haklı bir sebepten ötürü bozduğunu ve Kanunda belirtilen nitelikte maddi bir zararın oluştuğunu ispat etme yükümlülüğü altındadır (Koç, 2002: 106; Öztan, 2015: 108). Nişan, davalı tarafından bozulmuş ise davalı, nişanı haklı bir sebeple bozduğunu ispat etmelidir. Aksi takdirde davalı tazminat ödeme yükümlülüğünden kurtulamayacaktır. Bu durumda davacının nişanı davalının bozduğunun ispat etmesi yeterlidir. Nişan davacı tarafından bozulmuş ise davacı davalının kusurlu olduğunu ispat ile yükümlüdür (Öztan, 2015: 108).

TMK uyarınca nişanın bozulması sonucunda manevi tazminat talebi imkânı da bulunmaktadır. Manevi tazminat davasının ilk şartı geçerli bir nişanlanma sözleşmesinin varlığıdır. Bununla birlikte işbu davanın açılabilmesi için nişanın tek taraflı bozma ile sona ermesi gerekir. Bu bakımdan nişanın bozma dışında bir sebeple sona ermesi halinde manevi tazminata hükmedilemez.

Yargıtay'ın yerleşik içtihatlarına göre, manevi tazminat davası açan tarafın, nişanın bozulmasından ötürü manevi varlığında ağır bir zararın oluşması aranmaktadır (Yavuz, 1965: 262). Nişanlının diğer nişanlıyı terk edip kaçması, nişanlıyı zan altında bırakan sözler sarf etmesi, ortak sırların ifşası, nişanlının şeref ve namusunu ihlal etmesi, sadakatsizlik ve özellikle evlenme vaadi ile kandırılıp cinsel ilişkiye razı edilen nişanlının, nişanın bozulması durumunda duyacağı elem ve kederin manevi tazminat talebini haklı kılacak ağırlıkta olduğu kabul edilmektedir (Öztan, 2015: 111; Yavuz, 1965: 1064).

Manevi tazminat davasında tazminat talep eden taraf geçerli bir nişanlanma sözleşmesi olduğunu, nişandan dönülmesi sonucu kişilik haklarının ağır bir şekilde saldırıya uğradığını ve nişanı bozan tarafın kusurlu olduğunu ispat etmek zorundadır. Nişanı bozan taraf karşı tarafın kusurlu olduğunu ve karşı tarafın kişilik haklarına ağır bir saldırı olmadığını ispat etmekle yükümlüdür. Aksi takdirde tazminat ödeme yükümlülüğünden kurtulamayacaktır. Nişanın bozulması nedeniyle manevi tazminat davalarında hâkim takdir yetkisini kullanarak tarafların sosyal, kültürel vb. özelliklerine göre uygun bir tazminata hükmeder.

TMK 123'üncü maddesine göre maddi ve manevi tazminat davalarında zamanaşımı süresi nişanın bozulmasından itibaren bir yıldır. Bu bakımdan nişanlılığın sona ermesinden başlayarak bir yıl geçmesi ile tarafların dava hakkı zamanaşımına uğrayacaktır.

KAYNAKÇA

- CANARİS, C. W. (1965). *Die Organisation der Rechtsverhältnis*, AcP, s.165. LMU München.
- DURAL, M., ÖĞÜZ, T. & GÜMÜŞ, M. A. (2016). *Türk Özel Hukuku C.III Aile Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi
- FEYZİOĞLU, F. N., ÖZAKMAN, C. & SARIAL, E. (1986). *Aile Hukuku*. 3.Bası, İstanbul: Filiz Kitabevi
- GENÇCAN, Ö. U. (2016). *Aile Mahkemeleri Davaları*. Ankara: Yetkin Yayınları
- GÖTZ, E. (1978). *Berner Kommentar, Familienrecht, II. Band, I. Abteilung Eheschliessung* (Art 90-136), Bern, s.964.(BK)
- GÜRSOY, K. (1973). Manevi Zarar ve Tazmini. *AÜHFD*, 1(4),7.
- HATEMİ, H. & SEROZAN, R. (2005). *Aile Hukuku*. İstanbul: Filiz Kitabevi
- KOÇ, N. (2002). *Türk-İsviçre Hukukunda Nişanlanma Sözleşmesi*. İzmir: Vedat Kitapçılık
- OĞUZMAN, K. & DURAL, M. (2001). *Aile Hukuku*. 3.Bası, İstanbul: Filiz Kitabevi
- OLGAÇ, S. (1975). *Kazai ve İlmi İçtihatlarla Türk Kanunu Medenisi*. C.1, 3.Bası, Ankara.
- ÖZTAN, B. (2015). *Aile Hukuku*. 6. Bası, Ankara: Turhan Kitabevi
- SAYMEN, F.H. & ELBİR, H.K. (1960). *Türk Medeni Hukuku, C. III, Aile Hukuku*. 2. Bası, İstanbul: Nadir Kitap
- SİRMEN, L. (1977). *Nişanın Bozulmasından Manevi Tazminat*. *AÜHFD* "50.Yıl Armağanı (1925-1975) Ankara, s. 359.
- TANDOĞAN, H. (2012). *Türk Mesuliyet Hukuku*. Ankara: Vedat Kitapçılık
- TEKİNAY, S. (1987). *Türk Aile Hukuku*. 7. Bası, İstanbul: Filiz Kitabevi
- VELİDEDEOĞLU, H.V. (1965). *Türk Medeni Hukuku, C. II, Aile Hukuku*. 5. Bası, İstanbul: İ.Ü. Basımevi
- YAVUZ, N. (1995). *Uygulamada Nişan Davaları*. Ankara: Seçkin Yayıncılık